

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่า สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสังคม มนุษย์เริ่มรู้จักคิด พิจารณาสังรอบตัวและพยายามเข้าใจหาทางอยู่รอดกับสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ซึ่งเป็นการตอบสนองของความอยู่รอด และความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ความรู้ดังกล่าวเริ่มวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ จนสามารถมีอิทธิพลเหนือสิ่งแวดล้อมในบางอย่าง แต่เนื่องจากสังคมซับซ้อน มนุษย์จึงต้องหาทางแก้ไขให้เข้ากับสังคมที่พัฒนาไป การศึกษาของมนุษย์จึงไม่สิ้นสุด รัฐบาลเกือบทุกประเทศในโลกได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา จึงได้มีการบังคับให้เรียนหนังสือโดยการกำหนดอายุ เพื่อให้ประชาชนมีการศึกษาดี ประเทศไทยได้มีการกำหนดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ขึ้นมา โดยเฉพาะมาตรา 81 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาไว้ 3 ประการคือ ในการจัดการศึกษานั้นจะต้องให้ 1) พลเมืองของชาติมีความรู้คู่คุณธรรม 2) มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษา 3) มีการพัฒนาวิชาชีพครู นั่นถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญของไทย โดยมีสาระสำคัญดังนี้ ...โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ... (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 : 16)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสังคมนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ราชกิจจานุเบกษา (2540 : 10) ฉบับกฤษฎีกาเล่ม 114 ตอนที่ 55 ก มีนโยบายไว้ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันใน

การรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ราชกิจจานุเบกษา (2543 : 50-54) เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก กำหนดไว้ชัดเจนในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษาว่า "ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการ ประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ เปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการ ประกันคุณภาพภายนอก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้พัฒนามาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วย งานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ" การบริหารงานวิชาการนับเป็น ภารกิจหลัก เป็นหัวใจของสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท คุณภาพและประสิทธิภาพการสอน ของครูก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการเช่นกัน ดังเช่น นางเยาว์ ธาธาศรีสุทธิ (2523 : 31) กล่าวไว้ว่า ครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียนทุกระดับการศึกษา ต้องพึงสำนึกไว้ว่างานด้านวิชาการของ โรงเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งกว่างานใด ๆ เพราะเป็นประโยชน์โดยตรงที่เด็กจะได้รับ ครูใหญ่เป็น ผู้รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องมาตรฐาน คุณภาพ และงานวิชาการ นอกจากนี้การบริหารโรงเรียนให้ มีประสิทธิภาพไม่ได้อยู่ที่ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน คุณภาพของโรงเรียนภายใน เขตพื้นที่เดียวกันก็ย่อมไม่ตัดเทียมกันเป็นธรรมดา แต่โรงเรียนต้องมีการกำหนดมาตรฐานของ ตนเองขึ้น และมีกลยุทธ์หรือไม่ดีดีเพื่อการทำงานให้เกิดประสิทธิผล ได้มาตรฐาน ดังที่ ชัยพจน์ รัตงาม (2544 : 15) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ทางการบริหารโรงเรียนที่สำคัญไว้ ดังนี้ 1) การมีและใช้ ข้อมูลสารสนเทศ 2) เน้นการพัฒนาวิชาชีพครู 3) เลือกคณะกรรมการบริหารศึกษาที่เหมาะสม เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ 4) มีแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่สามารถตรวจสอบ และประเมินผลการ พัฒนาได้ 5) การให้รางวัลหรือการส่งเสริมแรงจูงใจให้สมาชิกในองค์กร และ 6) การพัฒนาการ ยึดคนเป็นศูนย์กลาง ฉะนั้นบุคคลมีสถานภาพโดยอ้อมแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับที่สังคม คาดหวัง สถานภาพเป็นโครงสร้างของสังคม ส่วนบทบาทเป็นพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นบุคคล จึงควรเข้าใจในบทบาทของตน คำว่า "บทบาท" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 453) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการกระทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาท ของครู ซึ่งสอดคล้องกับ งามพิศ สัตย์สงวน (2532 : 101) ได้ให้ทัศนะว่าบทบาทคือพฤติกรรมที่

คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่สถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร นักวิชาการชาวต่างประเทศ บรูม (Broom) และเซลซนิค (Seiznick) (1977 : 34-35) ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ ดังนี้ 1) บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ 2) บทบาทที่ควรกระทำ และ 3) บทบาทที่ควรกระทำจริง

บทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิในปัจจุบัน มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทเสียใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 มาตรา 39 และ 40 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ดังที่ ชัยพจน์ รักราม (2544 : 12) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหาร ครู ชุมชนในรูปแบบของการให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางกับรูปแบบเก่าที่เคยปฏิบัติดังนี้ 1) บทบาทของผู้บริหาร การบริหารแบบเดิมรับคำสั่งจากส่วนกลางตั้งแต่งานวิชาการ หลักสูตร งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรเพื่อการศึกษา แต่การบริหารใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ผู้บริหารเป็นผู้นำการพัฒนา โดยอาศัยความร่วมมือจากคณะกรรมการ สำหรับงบประมาณไม่มีการจำแนกรายละเอียด จะได้รับเงินอุดหนุนในรูปแบบเงินเหมาจ่าย (Lump-Sum) สำหรับการบริหารแบบเดิม การแก้ปัญหาต้องเสนอเรื่องขึ้นไปตามลำดับ แต่การบริหารใช้โรงเรียนเป็นฐาน การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต้องตัดสินใจเองโดยใช้กระบวนการกลุ่มและข้อมูลสารสนเทศ 2) บทบาทของครู การบริหารแบบเดิมครูเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทุกกรณี แต่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ครูมีบทบาทเป็นผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมตัดสินใจ เป็นนักพัฒนาและนักปฏิวัติร่วมกับผู้บริหาร และคณะกรรมการนโยบายวางแผนพัฒนาระยะยาว (School Charter) และแผนปฏิบัติการประจำปีครูสามารถทำงานที่มีระบบ สามารถที่จะเขียนรายงานความก้าวหน้าเป็นการสรุปการทำงานของตัวเองได้ SSR (Self Study Report)

3) บทบาทของชุมชน การบริหารแบบเดิมชุมชนเป็นผู้รับบริการจากโรงเรียนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แต่เมื่อมีการบริหารใช้โรงเรียนเป็นฐาน ชุมชนเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ ผู้ร่วมหุ้น ผู้สนับสนุนทั้งในปริมาณและคุณภาพ คอยสอดส่องดูแลทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนให้การช่วยเหลือ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีส่วนร่วมแก้ไขในกรณีโรงเรียนเกิดปัญหา ชุมชนจะให้ผู้ประเมินภายนอกเข้ามาประเมินโดยใช้ระบบการประเมินที่เน้นผลงาน (Result Based Management System) การที่โรงเรียนประถมศึกษาได้ปฏิบัติงานมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นในการทำงานและควรที่ปรับปรุงแก้ไขอีกมาก โดยเฉพาะเรื่องของบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังที่สมศักดิ์ ด่านเดชา (2544 : 4) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ทักษะการบริหารและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา" พบว่า ปัญหาประสิทธิภาพ

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้แก่ ผู้บริหารไม่ศึกษาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ขาดการติดตามการประเมินผลงานการเรียนการสอน จัดหาสื่อให้ไม่เพียงพอ ไม่สนับสนุนให้ครูวัดผลเป็นระบบและต่อเนื่อง ไม่สนับสนุนให้ครูจัดทำสมุดให้เป็นเอกเทศ ขาดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการประชุมอบรมทางวิชาการน้อย ในส่วนของชุมชนย่อมเกิดปัญหาและอุปสรรคอยู่ด้วย ดังที่ นเรศ หินนุกูล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนราธิวาส" พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนราธิวาสมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานแล้วเกิดปัญหาได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ไม่มีเวลา ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา ขาดงบประมาณ

ผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความล้มพันธ์อันดีกับชุมชน ผู้บริหาร ครู และผู้แทนชุมชน ยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในด้านการจัดการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส มีหน้าที่และภาระกิจในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือตามจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพและรูปแบบหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ในการแก้ไขและป้องกันปัญหาในการพัฒนาการศึกษาให้สูงขึ้นตามลำดับ แต่ที่ผ่านมานั้นปัญหาประการหนึ่งที่ยังถือว่ามีความสำคัญต่อการบริหารงานของโรงเรียนก็คือ คุณภาพทางการเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรในหน่วยงานยังไม่เข้าใจบทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครู บทบาทของชุมชน ว่าควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการวัดผลและประเมินผล พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น จึงทำให้การวัดผลการเรียนของนักเรียนไม่ค่อยมีคุณภาพ จากการประเมินมาตรฐานโรงเรียนด้านคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,4,6 ในปีการศึกษา 2543 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส (2544:42)พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจตามเกณฑ์ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533)กำหนดไว้ โดยเฉพาะระดับผลการเรียนของนักเรียนที่ผลการเรียนน้อยกว่า 3 ได้แก่ 0,1,2 ถือว่าเป็นปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไข กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535:5) ได้กำหนดระดับผลการเรียนไว้ดังนี้

ระดับ 0 หมายถึงผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ ระดับ 1 หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด ระดับ 2 หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง ระดับ 3 หมายถึง ผลการเรียนดี และระดับ 4 หมายถึงผลการเรียนดีมาก จากผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,4,6 ปีการศึกษา 2543 ทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2544 ไว้ดังนี้ ผลการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,4,6 มีระดับผลการเรียน 0 ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ มีอยู่เฉลี่ยร้อยละ 5.5, 5.5, 3.9 ตามลำดับ มีผลการเรียน 1 ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด มีอยู่เฉลี่ยร้อยละ 26.2, 29.9, 30.6 ตามลำดับ มีระดับผลการเรียน 2 ผลการเรียนปานกลาง มีอยู่เฉลี่ยร้อยละ 28.2, 29.7, 30 ตามลำดับ มีระดับผลการเรียน 3 ผลการเรียนดี มีอยู่เฉลี่ยร้อยละ 23.5, 22.3, 23.7 ตามลำดับและระดับผลการเรียน 4 ผลการเรียนดีมาก มีอยู่เฉลี่ยร้อยละ 16.6, 12.6, 11.8 ตามลำดับ ดังนั้นสภาพปัญหาดังกล่าวในปัจจุบันเร่งให้มีการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้น เพื่อกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้บทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทไปเพื่อจะได้มีการพัฒนาสนับสนุนการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนคุณภาพการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงความสนใจที่จะศึกษาร่วมบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนราธิวาสหรือไม่ หากมีผลต่อคุณภาพงานวิชาการ ก็ควรมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานวิชาการ รูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการ ให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมมากขึ้น และผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ อาจจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานวิชาการสำหรับผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิโรงเรียนประถมศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิในการส่งเสริมงานด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนราธิวาส

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิในการส่งเสริมงานด้านวิชาการของโรงเรียนกับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

สมมติฐาน

การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน บทบาทของครู บทบาทของผู้แทนผู้ปกครอง บทบาทของผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทของผู้ทรงคุณวุฒิในการส่งเสริมงานด้านวิชาการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ความสำคัญและประโยชน์

ผลการศึกษาที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทราบระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิในการส่งเสริมงานด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา

2. ทำให้ทราบระดับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในการประกอบการพิจารณา ปรับปรุงการจัดการประถมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิในการส่งเสริมงานด้านวิชาการของโรงเรียนกับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทบาทของผู้บริหาร ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิในการส่งเสริมงานด้านวิชาการของโรงเรียน

และคุณภาพวิชาการตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่พัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2543 มีทั้งหมด 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

1.1 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

- 1.มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
- 2.ซื่อสัตย์สุจริต(และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา)
- 3.มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
- 4.ประหยัด(ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า)

1.2 มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

- 1.สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
- 2.สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณา ข้อดี-ข้อเสีย ความถูก-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกริธี และมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติ และมีความถูกต้องเหมาะสม
- 3.มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

1.3 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้

- 1.มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / กลุ่มวิชา /หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ(คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
- 2.มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

1.4 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อ หาเหตุผล
2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆทั้งในและ นอกสถานศึกษา
3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้อง ด้วยตนเอง

1.5 มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ชยัน อดทน ละเอียดยรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถ ทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง
3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบ ผลงานของกลุ่ม)
4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

1.6 มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขภาพดี สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป
4. รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา

1.7 มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ กีฬา

ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

2. ขอบเขตของประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 1,720 คน แยกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 344 คน ครู 344 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 344 คน ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 344 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 344 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 182 คน ครู 182 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 182 คน ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 182 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 182 คน รวมทั้งหมด 910 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครชีและมอร์แกน(Krejcie and Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 40) และแบ่งสัดส่วนตามอำเภอ ในแต่ละโรงเรียนจะมีผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าวิชาการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิรวม 910 คน

3. ขอบเขตของตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.1.1 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย

3.1.1.1 การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3.1.1.2 การจัดหาบุคลากรตรงตามหน้าที่

3.1.1.3 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

3.1.1.4 การจัดสื่อการเรียนการสอน

3.1.1.5 การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

3.1.1.6 การจัดการเรียนการสอน

3.1.1.7 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.1.1.8 การดำเนินการด้านประเมินผลและวัดผล

3.1.1.9 การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

3.1.2 บทบาทของครู ประกอบด้วย

3.1.2.1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

3.1.2.2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

3.1.2.3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

3.1.2.4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

3.1.2.5 พัฒนาลือการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

3.1.2.6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

3.1.2.7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

3.1.2.8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

3.1.2.9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

3.1.2.10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

3.1.2.11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

3.1.3 บทบาทของผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประกอบด้วย

3.1.3.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

3.1.3.2 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสารประจำปีของสถานศึกษา

3.1.3.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของท้องถิ่น

3.1.3.4 กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

3.1.3.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้น

พื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

3.1.3.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็ก

ที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.1.3.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา

3.1.3.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากร

ภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ

3.1.3.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

3.1.3.10 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

3.1.3.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร

3.1.3.12 ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาก่อนการประเมินคุณภาพการศึกษาในรอบแรกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านผู้เรียนจำนวน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

3.2.1 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
2. ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา)
3. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า)

3.2.2 มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูกต้อง-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธี และมีปฏิภาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างสันติ และมีความ

ถูกต้องเหมาะสม

3.มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

3.2.3 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้

- 1.มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ / กลุ่มวิชา / หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ(คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
- 2.มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

3.2.4 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

- 1.มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
- 2.รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆทั้งในและนอกสถานศึกษา
- 3.สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

3.2.5 มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

- 1.สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
- 2.ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง
- 3.สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)
- 4.มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

3.2.6 มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป
4. รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพยาเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

3.2.7 มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งกรมวิชาการกำหนดขอบข่ายของบทบาทการบริหารงานวิชาการที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติไว้จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วยการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร การจัดหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครู หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของครูหัวหน้าวิชาการในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กำหนดให้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติไว้จำนวน 11 ข้อ ประกอบด้วยปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน พัฒนาแผนการสอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพ

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ความร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษา ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน และแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสาร

3. การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 กำหนดไว้จำนวน 12 ข้อ ซึ่งสามกลุ่มคนนี้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทเหมือนกันประกอบด้วย ร่วมกำหนดนโยบายและทำแผนพัฒนา ร่วมทำแผนแม่บท ร่วมจัดทำหลักสูตร ร่วมมือกับสถานศึกษาเมื่อได้รับขอความช่วยเหลือ ร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการศึกษา ร่วมส่งเสริมให้พิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ร่วมเสนอแนวทางในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ร่วมระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ร่วมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้การสนับสนุนการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ร่วมเป็นคณะกรรมการ ร่วมกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผน

4. คุณภาพงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนานักเรียนให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก ในรอบแรกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านผู้เรียนจำนวน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้

5. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของรัฐ ระดับประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ